

Raport z wykonania ekspertyzy przyrodniczej na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 województwa lubelskiego

w ramach projektu: POIS.02.04.00-00-0191/16 pn. Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

(miejsce na tematyczne zdjęcie)

Zamawiający:

Wykonawca (nazwiska autorów):

Unia Europejska
Fundusz Spójności

0. Spis treści

Dla dokumentów w formacie PDF, w których tworzony będzie spis treści, zaleca się wykonanie tzw. aktywnego spisu treści - odnośników do poszczególnych sekcji dokumentów pozwalające na przyspieszenie i optymalizację pracy na obszernych dokumentach.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

MODUŁ A

1. Podstawy opracowanie

2. Teren badań

Należy opisać teren badań w odniesieniu do obszaru Natura 2000 oraz przedstawić z mapę.

2.1 Przedmioty ochrony objęte inwentaryzacją przyrodniczą wg. obowiązującego SDF (na dzień)

Lp.	Kod	Nazwa przedmiotu ochrony – siedliska przyrodniczego	Identyfikator fitosocjologiczny	Pokrycie (ha)	Reprezentatywność	Pow. względna	Ocena stanu zachowania	Ocena Ogólna

Lp.	Kod	Nazwa przedmiotu ochrony – gatunki roślin	Nazwa łacińska	Wielkość populacji.		Jednostka liczebności	Ocena populacji	Ocena Mo. Zach.	Ocena izolacji	Ocena ogólna
				Min.	Max.					

Lp.	Kod	Nazwa przedmiotu ochrony – gatunki zwierząt	Nazwa łacińska	Pop. Osiedla		Pop. Rozrodcza		Pop. Przemieszczają ca się		Jednostka liczebności	Ocena populacji	Ocena Mo. Zachowania	Ocena izolacji	Ocena ogólna
				Min	Max	Min	Max	Min.	Max.					

Zarządzający terenem	<i>W którym zarządzie znajduje się obszar</i>
Inne formy ochrony obszarowej, w obrębie których znajduje się stanowisko	<i>Rezerwaty przyrody, parki narodowe i krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne itd.</i>
Nazwa stanowiska	<i>Nazwa stanowiska monitoringowego n. cztery i ostatnie symbole numeru GUID)</i>
Typ stanowiska	<i>Referencyjne/badawcze</i>
Opis stanowiska/siedliska na stanowisku	<i>Opis pozwalający na identyfikację stanowiska w terenie</i>
Powierzchnia stanowiska/płatów siedliska	<i>Powierzchnia (w ha)</i>
Współrzędne geograficzne	<i>Współrzędne geograficzne stanowiska</i>
Wymiar/powierzchnia transektów	<i>Wymiar/powierzchnia</i>
Wysokość n.p.m.	<i>Wysokość lub zakres wysokości n.p.m.</i>
Charakterystyka siedliska/ siedliska gatunku na stanowisku	<p><i>Np.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ogólna charakterystyka terenu: np. łąka, ciepła murawa, zarośla,</i> • <i>Typ siedliska przyrodniczego (kod siedliska przyr./zbiorowisko roślinne/zespół roślinny),</i> • <i>Skład i wiek drzewostanu dla siedlisk leśnych,</i> • <i>Siedliska w otoczeniu stanowiska</i>
Informacje o siedlisku/gatunku na stanowisku	<i>Syntetyczne informacje o występowaniu siedliska/ gatunku na stanowisku, dotychczasowe badania i inne istotne fakty. Wyniki</i>

	<i>monitoringu z lat poprzednich</i>
Obserwator	<i>Imię i nazwisko eksperta odpowiedzialnego za stanowisko</i>
Daty obserwacji	<i>Daty wszystkich obserwacji</i>

3.3 Ocena stanu siedliska/ populacji i siedliska gatunku według metodyki GIOŚ

Wzór tabeli ze sposobem pomiaru wskaźników stanu populacji i siedliska, zgodnie z metodyką GIOŚ dla wskazanego w umowie przedmiotu ochrony (należy zamieścić instruktarzowy wzór tabeli oraz wersję uzupełnioną danymi).

3.4 Zdjęcia fitosocjologiczne, arkusze obserwacji

Należy przedstawić zdjęcia fitosocjologiczne oraz arkusze obserwacji wraz z analizą.

Przykładowa tabela: zdjęcie fitosocjologiczne wykonane na stanowisku oraz opis analizy na podstawie zdjęcia (dopuszczalna jest inna metoda prezentacji zdjęć fitosocjologicznych)

Stan ochrony siedliska przyrodniczego na stanowisku	
<i>Zdjęcie fitosocjologiczne I</i>	
<i>Zdjęcie fitosocjologiczne II</i>	
<i>Zdjęcie fitosocjologiczne III</i>	

Analiza badań

MODUŁ B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

3.1 Rzeczywisty stan ochrony

Ocenę stanu ochrony poszczególnych przedmiotów obszaru należy opracować wg poniższego zestawienia. Stan ochrony zasobów gatunków/siedlisk występujących w obszarze powinien być wyrażony kryteriami i wskaźnikami przyjętymi dla danego gatunku/typu siedliska (Monitoring przyrodniczy GIOŚ).

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze (Nazwa)	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik ₁	Poprzednia ocena wskaźnika na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Obecna ocena wskaźnika wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena parametru na stanowisku wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku w obszarze wg skali FV, UI, U2, XX
	Siedlisko X		(GUID – 4 ostatnie znaki)	Powierzchnia siedliska						<i>Przy ogólnej ocenie poszczególnych przedmiotów ochrony można opisowo podać oceny poszczególnych parametrów i wskaźników.</i>
				Struktura i funkcje						
				Perspektywy ochrony						
			Powierzchnia siedliska							

				Struktura i funkcje							
				Perspektywy ochrony							
	Gatunki (Nazwa polska i łacińska)										
	Gatunek A		(GUID – 4 ostatnie znaki)	Stan populacji							
				Stan siedliska							
				Perspektywy ochrony/ zachowania							
					Stan populacji						
					Stan siedliska						
					Perspektywy ochrony/zachowani a						

¹ Monitoringu GIOŚ (patrz wytyczne Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie Opracowania planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000) Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony powinna być robiona w oparciu o wskaźniki

monitoringu opracowane w ramach PMS. Jest to jedyny sposób żeby powiązać systemowo ocenę stanu na poziomie obszaru Natura 2000 z poziomem regionu biogeograficznego. Jednakże bywa, że np. uwarunkowania lokalne uniemożliwiają ocenę pełnego zestawu wskaźników przewidzianego w PMS, wówczas ocena powinna być zrobiona na tych wskaźnikach, których zastosowanie jest możliwe. W dokumentacji pzo w części dot. oceny stanu powinna znaleźć się informacja z jakich wskaźników zrezygnowano i z jakiego powodu. Odrębnym problemem jest dobór wskaźników, których PMS nie przewiduje. Gdyby dochodziło do takich sytuacji ważne, żeby było wyjaśnienie z jakiego powodu zrezygnowano z poszczególnych wskaźników, jakie jest uzasadnienie doboru nowych wskaźników, a także czy proponowany zestaw wskaźników powinien wpłynąć na aktualną metodykę PMS i w jakim zakresie.

W części opisowej należy zamieszczać wszelkie rozbieżności, niemożności dokonania oceny oraz zawierać jak najwięcej informacji istotnych z punktu widzenia dalszych załączników oraz można zawierać (fakultatywne) informacje na temat ilości płatów/stanowisk poddanych ocenie i sposobu ich wyboru wraz z analizą uzyskanych wyników.

UWAGA: Dane te należy także przekazać w wektorowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS zgodnie z wymaganiami zawartymi w pkt. 13 oraz w postaci kart oceny stanowisk wykonanych zgodnie z metodyką PMS GIOS (fakultatywnie).

3.2 Referencyjny stan ochrony

Referencyjny należy rozumieć jako docelowy i możliwy do osiągnięcia. Referencyjny stan ochrony poszczególnych przedmiotów obszaru należy opracować wg poniższego zestawienia. Referencyjny stan ochrony zasobów gatunków/siedlisk występujących w obszarze powinien być wyrażony kryteriami i wskaźnikami przyjętymi dla danego gatunku/typu siedliska (Monitoring przyrodniczy GIOS).

Przedmioty ochrony objęte Planem									
L.p.	Siedliska przyrodnicze (Nazwa)	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik ¹	Referencyjna ocena wskaźnika wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjna ocena parametru na stanowisku wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjny stan ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjny stan ochrony siedliska/gatunku w obszarze wg skali FV, UI, U2, XX
	Siedlisko X		(GUID – 4 ostatnie znaki)	Powierzchnia siedliska					Przy ogólnej ocenie poszczególnych

				Struktura i funkcje					<i>przedmiotów ochrony można opisowo podać oceny poszczególnych parametrów i wskaźników.</i>
				Perspektywy ochrony					
				Powierzchnia siedliska					
				Struktura i funkcje					
				Perspektywy ochrony					
	Gatunki (Nazwa polska i łacińska)								
	Gatunek A		(GUID – 4 ostatnie znaki)	Stan populacji					
				Stan siedliska					
				Perspektywy ochrony/ zachowania					
			Stan populacji						

				Stan siedliska					
				Perspektywy ochrony/zachowania					

¹Za referencyjny stan ochrony uważa się taki stan ochrony jaki jest obecnie możliwy do osiągnięcia w obszarze Natura 2000, w danych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczo-przyrodniczych. W uzasadnieniu powinno wskazać się wskaźniki, dla których jest możliwa poprawa ich stanu, z założeniem, że stan ochrony ocenia się na zestawie wskaźników, których zastosowanie jest możliwe w danym obszarze Natura 2000.

4. Analiza zagrożeń

W tej części należy opisać zidentyfikowane główne zagrożenia istniejące i potencjalne w odniesieniu do przedmiotów ochrony. Wskazane jest opracowanie schematu pokazującego związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy przedmiotami ochrony a zagrożeniami. Przy opracowywaniu listy zagrożeń należy posłużyć się kodami zagrożeń z listy referencyjnej zagrożeń, presji i działań stanowiącą załącznik 5 do Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1”, opracowaną przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska, dostępną pod adresem internetowym <http://natura2000.gdos.gov.pl/strona/nowy-element>

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia	Numer stanowiska
		Istniejące	Potencjalne		
	Kod i nazwa przedmiotu ochrony ¹	Zagrożenia dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów	Zagrożenia o charakterze naturalnym lub antropogenicznym, które mogą ujawnić się z chwilą realizacji	Należy opisywać zagrożenie precyzyjnie i w sposób zgodny ze stanem faktycznym oraz sytuacją na obszarze. Istotny w opisie zagrożenia jest podanie czynników	Unikalny(e) numer(y) (ID) poligonu(ów), linii, punktu(ów) zawarty w wektorowej warstwie informacyjnej GIS umożliwiające identyfikację w

¹ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713 t.j.).

		<i>ochrony.</i>	<i>planów/programów, pojawienia się negatywnych trendów w rozwoju społecznym i gospodarczym.</i>	<i>powodujących zagrożenie oraz ich źródła.</i>	<i>przestrzeni - (4 ostatnie cyfry)</i>

UWAGA: Dane te przekazać także w wektorowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS zgodnie z wymaganiami zawartymi w pkt 13. Informacje dotyczące zagrożeń dla poszczególnych stanowisk dla przedmiotów ochrony powinny znaleźć się także w kartach oceny stanowisk.

5. Cele działań ochronnych

L.p.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia zakładanego celu działań ochronnych
	<i>Kod i nazwa przedmiotu ochrony.</i>	<i>Cel powinien być mierzalny , możliwy do zweryfikowania i realny do wykonania w trakcie obowiązywania PZO. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1713).</i>	<i>Należy określić realny termin osiągnięcia wyznaczonego celu oraz wskazać cele, dla których realizacji wymagane byłoby sporządzenie planu ochrony.</i>

6. Ustalenie działań ochronnych

Działania ochronne należy przygotować dla poszczególnych przedmiotów ochrony w odniesieniu do wskaźników przyjętych w monitoringu

Unia Europejska
Fundusz Spójności

ogólnopolskim gatunku / typu siedliska, zagrożeń i sformułowanych celów ochrony.

LP.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	Szacunkowe koszty (w tys. zł)
Dotyczące ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków					
	<p><i>Kod i nazwa przedmiotu ochrony</i></p> <p><i>W przypadku działań ochronnych skierowanych do kilku przedmiotów ochrony należy umieścić je w jednym wierszu, a by nie dublować wpisów.</i></p>	<p><i>Zamieścić szczegółowy opis działania (m.in. techniczne uwarunkowania realizacji, terminy i częstotliwość wykonywania w skali roku, z uwzględnieniem aspektów fenologicznych zw. z ekologią przedmiotów ochrony). Działania należy opracować kierując się potrzebą osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony – dążąc do uzyskania wskaźników przyjętych w ogólnopolskim monitoringu gatunku lub siedliska. Jednak należy przy tym wziąć pod uwagę lokalną specyfikę populacji, w odniesieniu do której, uzyskanie wskaźników ogólnopolskich nie zawsze będzie właściwe. Przy planowaniu działań</i></p>	<p><i>Wskazać miejsce realizacji działania z dokładnością do działki ewidencyjnej lub wydzielenia leśnego lub podając 4 ostatnie cyfry GUID – przekazać także w wektorowej warstwie informacyjnej GIS.</i></p>		<p><i>Zamieścić kalkulację kosztów z uwzględnieniem danych wyjściowych przy wykorzystaniu najlepszej dostępnej wiedzy lub programu kosztorysowego aktualnego na dzień przystąpienia do sporządzania planu.</i></p>

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

GENERALNA
DYREKCJA
OCRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCRONY
ŚRODOWISKA
W LUBLINIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

		ochronnych na terenie gospodarstwa rolnego należy podzielić je na: obligatoryjne i fakultatywne (zgodnie z §3 pkt 6 lit. a rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186). UWAGA: W opisie należy również zaznaczyć czy jest to działanie priorytetowe. ¹			
Dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych					
		<i>W oparciu o metodykę PMS GIOŚ.</i>	<i>Określenie współrzędnych geograficznych, z wykorzystaniem układu współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 stałych miejsc wykonywania badań monitoringowych. Poza współrzędnymi, określenie lokalizacji poprzez nr GUID (4 ostatnie cyfry).</i>	<i>Dla potrzeb monitoringu można wykorzystywać stałe punkty Państwowego Monitoringu Środowiska, jednak jako podmiot odpowiedzialny należy wpisać RDOŚ.</i>	
Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.					

--	--	--	--	--	--

UWAGA: Dane te przekazać także w wektorowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS zgodnie z wymaganiami zawartymi w pkt 13 (obligatoryjnie) oraz załącznikach mapowych (fakultatywnie).

¹- Za działania priorytetowe należy rozumieć takie działania, które są kluczowe dla trwałości oraz funkcjonowania obszaru i jego głównych przedmiotów ochrony.

9. Projekt weryfikacji SDF obszaru

W tej części należy załączyć plik projektu SDF.

9.1 Projekt zmiany SDF

L.p.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
			<i>Uzasadnienie merytoryczne dla każdej z wprowadzonych propozycji zmian.</i>

W odniesieniu do SDF należy załączyć do dokumentacji propozycję zmienionego SDF (wg. Instrukcji wypełniania SDF) przekazanej przez Zamawiającego. W tabeli zawarte powinny być wyłącznie najważniejsze informacje dotyczące zmiany danych w rozdziale 3 i 4.2 sdf - INFORMACJE PRZYRODNICZE. (tj. pokrycie/populacja w obszarze, nadane oceny itd.). Pozostałe zmiany dotyczące opisu obszaru zagrożeń itp. zawarte będą w projekcie sdf.

MODUŁ C

1. W przypadku nie stwierdzenia wskazanego przedmiotu ochrony należy przedstawić.
 - 1.1 Analizę przyczyn i skalę zmian a także propozycję działań, które powstrzymają negatywne trendy a także umożliwią odtworzenie siedlisk i stanowisk przedmiotów ochrony lub analizę poprawności wprowadzenia danych przedmiotów ochrony do SDF,
 - 1.2 W przypadku niepotwierdzonych danych historycznych lub niewłaściwej klasyfikacji siedliska lub błędu naukowego czy innej przyczyny dokładnie opisać powyższe przyczyny.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

12. Literatura

Zestawienie publikacji wykorzystanych do opracowania planu wg. wzoru:

<Nazwisko i pierwsza litera imienia>. <rok>. <Tytuł>. <Wydawnictwo> <numer zeszytu*>: <strona*>; <miasto>

* - dotyczy magazynów, zeszytów naukowych. W przypadku <strony_artykułu> wpisać strony gdzie znajdują przywoływane, cytowane informacje

Np.:

Kuźniak S., Dombrowski A., Goławski A., Tryjanowski P. 1997. Stan i zagrożenia polskiej populacji ortolana *Emberiza hortulana* na tle sytuacji gatunku w Europie. *Notatki ornitologiczne* 38: 141-150.

Walasz K., Mielczarek K. 1992. *Atlas ptaków lęgowych Małopolski 195-1991*. Biologica Silesiae: 55-65; Wrocław.

13. Minimalne wymagania techniczne przekazywanych materiałów przestrzennych

1. Wyniki inwentaryzacji przyrodniczych, a także wszelkie inne dane o charakterze przestrzennym, należy załączyć do dokumentacji w formie cyfrowych warstw wektorowych używanych w systemach informacji przestrzennej (GIS) oraz cyfrowych map tematycznych (mapy przedmiotów ochrony w postaci naniesionych poligonów np. zasięg siedlisk przyrodniczych i zasięg siedlisk gatunków np. siedlisk żerowiskowych gatunków ptaków, oraz punktów; mapy lokalizacji działań (np. koszenia, lokalizacje zastawek itd.). Wymagane jest aby powierzchnie siedlisk, były zgodne z powierzchnią matematyczną, obliczoną na podstawie załączonych danych przestrzennych.
2. Warstwy wektorowe mają spełniać wymagania:
 - a. Sporządzone zgodnie z aktualnymi wersjami „Standardu Danych GIS w ochronie przyrody” autorstwa Macieja Łochyńskiego i Marcina Guzika– aktualna wersja ww. opracowania dostępna jest na stronie internetowej GDOŚ
 - b. Układ współrzędnych "PUWG 1992" (EPSG: 2180)
 - c. Format pliku, w którym wykonawca przekaże zleceniodawcy dane, to obligatoryjnie ESRI shapefile (*.shp).
 - d. Dla działań ochronnych powiązanych z stanowiskami punktowymi przedmiotów ochrony oraz planowanych działań ochronnych niepokrywających się w 100% z poligonami siedlisk wymagana jest poligonowa warstwa z ww. działaniami

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- e. Obiekty w ramach jednej warstwy nie powinny się zawierać nałożań, za wyjątkiem sytuacji w których jest to merytorycznie uzasadnione
 - f. Zaleca się utworzenie warstwy danych przestrzennych zawierającej informację nt. punktów monitoringowych dla wszystkich przedmiotów ochrony w danym obszarze, w celu ułatwienia późniejszych działań związanych z monitoringiem W tabeli atrybutów zapisane zostaną kod monitorowanego przedmiotu ochrony oraz opis sposobu monitoringu np. dla ptaków środek transektu o długości x m, dla ryb środek x-metrowego odcinka rzeki, dla muraw monitoring płatu siedliska.
3. Informacje przestrzenne mają posiadać tzw. metadane zgodne z dyrektywą INSPIRE <http://www.inspire-geoportal.eu/InspireEditor/>.
Do metadanych należą informacje m.in. o źródle danych, aktualności, właścicielu, organie referencyjnym itp.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

